

STRADANJE BOŠNJAKA U PROTEKLOM RATU NA PODRUČJU SUĆESKE U OPĆINI SREBRENICA

Apstrakt: *Sućeska je fizičkogeografska i antropogeografska prediona cjelina u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica. U užem smislu, to je područje omeđeno kanjonom rijeke Zeleni Jadar na jugu i dolinom rijeke Bukovice na sjeveru. U širem smislu područje Sućeske zauzima područje između gornjeg sliva Potočarske rijeke, na sjeveru, i podravanjskog platoa, na jugu. Što se tiče granice na zapadu, to je dolina rijeke Zeleni Jadar, a na istoku to je područje izvorišnih čelenki rijeke Kazani i Kutličke rijeke. Navedene granice regionima Sućeske treba uzeti uslovno, jer za definisanje granica nekog područja treba uzeti u obzir i antropogeografske odlike područja, kao na primjer, historijski razvoj područja, etnogeografske i kulturnogeografske odlike, zatim osjećaj uzajamne pripadnosti nekom geografskom području i dr. U srednjem vijeku područje Sućeske pripadalo je župi Trebotići koja je imala znatno veće područje koje se prostiralo u većem dijelu gornjeg i srednjeg toka rijeke Zeleni Jadar. Uvažavajući kulturnogeografske, etnogeografske i historijske činjenice, područje Sućeske obuhvata sljedeća naseljena mjesta: Bostahovine, Brakovci, Bučinovići, Bučje, Kutuzero, Lipovac, Opetci, Podgaj, Podosoje, Slatina, Staroglavice, Sućeska i Žedanjsko.*

Područje Sućeske, približne površine 64,3 km², obuhvata teritoriju trinaest naseljenih mjesta u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica. Prema popisu stanovništva Bosne i Hercegovine 1991. godine na području Sućeske živjelo je 638 domaćinstava, prosječne veličine 5,1 člana, a ukupno su imala 3.291 člana, uglavnom bošnjačke nacionalnosti. Prema podacima posljednjeg popisa bosanskohercegovačkog stanovništva, 2013. godine, na području Sućeske živjelo je ukupno 1.475 osoba (757 ženskih), od kojih 1.461 osoba bošnjačke nacionalnosti (751 ženska).

U radu su prezentirane najvažnije demografske posljedice ratnih stradanja Bošnjaka na području Sućeske u općini Srebrenica, posebno tokom genocida u tzv. „Sigurnoj zoni UN Srebrenica“, jula 1995. godine.

Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu ubijeno je 118 osoba bošnjačke nacionalnosti, među kojima i 33 osobe ženskog spola prosječne starosti 38,1 godina. Prosječna starost ubijenih muškaraca bila je 36,4 godine, a iza oženjenih muškaraca ostalo je 50 udovica i 111 djece siročadi, prosječne starosti 10,6 godina.

Tokom genocida ubijeno je 619 osoba, među kojima i 9 osoba ženskog spola, prosječne starosti 60,1 godina. Prosječna starost ubijenih muškaraca, žrtava genocida, bila je 35,6 godina. Iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostale su 383 žene udovice i 624 djeteta siročeta, prosječne starosti 7,9 godina.

Do danas, na području Sućeske živi manje od 500 osoba bošnjačke nacionalnosti, a preko 600 osoba iselilo se izvan Bosne i Hercegovine, većinom u Sjedinjene Američke Države.

Ključne riječi: *Sućeska, općina Srebrenica, Bošnjaci, porodice, domaćinstva, žrtve agresije i genocida, udovice, siročad, prognani, raseljeni, povratnici.*

THE SUFFERING OF BOSNIACS IN THE RECENT WAR IN THE AREA OF SUĆESKA IN THE MUNICIPALITY OF SREBRENICA

Abstract: *Sućeska is a physio-geographical and anthropogeographical area in the northwestern part of the Srebrenica municipality. In the narrow sense, this area is bordered by Zeleni Jadar river canyon in the south and the valley of the Bukovica river in the north. In a broader sense, the area of Sućeska includes the area between the upper basin of the Potočari River, in the north, and plateau of Podravnje, in the south. The western border is the valley of the river Zeleni Jadar, and in the east it is the area of springs of the Kazani river and Kutlicka river. These boundaries of the Sućeska region should be taken on a conditional basis, because in the defining boundaries of an area should also be consider the anthropogeographical features of the area, such as the historical development of the area, ethno-geographical and cultural-geographical features, then the sense of mutual affiliation to some geographical area, etc. In the Middle Ages, area of Sućeska belonged to the Trebotići parish, with a much larger area, which included a large part of the upper and middle river flow of the river Zeleni Jadar. Taking into account cultural, ethnographic and historical facts, the geographic area of Sućeska includes the following inhabited places: Bostahovine, Brakovci, Bučinovići, Bučje, Kutuzero, Lipovac, Opetci, Podgaj, Podosoje, Slatina, Staroglavice, Sućeska i Žedanjsko.*

The area of Sućeska is approximately 64.3 square kilometers and covers the territory of thirteen populated places in the northwestern part of the municipality of Srebrenica. According to the population census of Bosnia and Herzegovina in 1991, there were 638 households in the area of Sućeska, with an average size of 5.1 members, and a total population of 3,291 members, mostly Bosniacs ethnicity. According to the latest census of the population of Bosnia and Herzegovina conducted in 2013, 1,475 people (757 women) lived in Sućeska, of which 1,461 Bosniak people (751 women).

The paper presents the most important demographic consequences of war suffering of Bosniaks, in the area of Sućeska, in the municipality of Srebrenica, particularly during the genocide in so called "UN Safe Area of Srebrenica", in July 1995.

During the aggression against Bosnia and Herzegovina, 118 Bosniak were killed, including 33 of the female, of the average age of 38.1 years. The average age of killed men was 36.4 years. Number of the widows whose husbands were killed is 50, with 111 children orphans, with an average age of 10.6 years.

During the genocide, 619 people were killed, including 9 women, with the average age of 60.1 years. The average age of killed men, the victims of genocide, was 35.6 years. Number of the widows whose husbands were killed is 383, with 624 children orphans, with an average age of 7.9 years.

Until today, there are less than 500 Bosniaks living in the area of Sućeska, and more than 600 people whose living outside Bosnia and Herzegovina, mostly in the United States of America.

Key words: *Sućeska, municipality of Srebrenica, Bosniaks, families, victims of aggression and genocide, widows, children orphans, exiled persons, displaced persons, returnees.*

Geografsko poimanje područja Sućeske

Područje Sućeske, u užem smislu, zahvata sjeverozapadni dio općine Srebrenica, odnosno teritoriju jedanaest seoskih naselja koja čine Mjesnu zajednicu Sućeska. To su sljedeća naselja: Bostahovine, Brakovci, Bučinovići, Lipovac, Opetci, Podgaj, Podosoje, Slatina, Staroglavice, Sućeska i Žedanjsko (Slika 1). Međutim, uvažavajući društveno-geografske faktore razvoja istraživanog dijela područja općine Srebrenica, neophodno je u područje Sućeske uvrstiti i dva naselja koja se nalaze u sastavu Mjesne zajednice Podravno, a to su naselja Bučje i Kutuzero. Tako da će novo definisano područje Sućeske imati trinaest naseljenih mjesta s ukupnom površinom od 46,73 km² (4.673 hektara), a na ovoj površini, prema popisu stanovništva Bosne i Hercegovine 1991. godine, živjela je 3.291 osoba, od kojih su 3.242 osobe bošnjačke nacionalnosti. Ukupno je bilo 638 domaćinstava, uglavnom porodičnih, čija je prosječna veličina iznosila 5,1 član.

Područje Sućeske, topografski posmatrano, omeđeno je kanjonom rijeke Zeleni Jadar na jugu i dolinom Bukovičke rijeke na sjeveru. Preciznije rečeno, područje Sućeske zauzima teritorij između gornjeg sliva Potočarske rijeke na sjeveru, i podravanjskog platoa na jugu. Što se tiče granice na zapadu to je dolina rijeke Zeleni Jadar, a na istoku to je područje izvorišnih čelenki rijeke Kazani i Kutličke rijeke.¹

¹ Nusret Hodžić, *Razvoj stanovništva i naselja na području Sućeske u općini Srebrenica*, Univerzitet u Tuzli (Magistarski rad), Tuzla 2013, 5. (dalje: N. Hodžić, *Razvoj stanovništva i naselja na području Sućeske*).

Neophodno je napomenuti da je današnje područje Sućeske pripadalo srednjovjekovnoj župi Trebotiči koja je imala znatno veću teritoriju, a prostirala se u većem dijelu donjeg i srednjeg toka rijeke Zeleni Jadar.²

Prilog 1. Područje Sućeske u općini Srebrenica.

Važnije antropogeografske karakteristike područja Sućeske

Demografski razvoj stanovništva područja Sućeske odvijao se u uvjetima složenih historijskih, političkih, ekonomskih i drugih prilika što je bitno uticalo na promjene u ukupnom broju stanovnika. Rast ukupnog broja stanovnika ovog područja bio je promjenljivoga intenziteta. Prosječna stopa ukupnog rasta stanovnika od 1879. do 1885. godine iznosila je 16,7%, odnosno ukupan broj stanovnika se povećao za 277 osoba. Zbog promjena u granicama i smanjivanja broja naselja (sa 18 na 13) 1895. godine imamo manji broj stanovnika na području Sućeske za 885 stanovnika i imamo negativnu stopu rasta broja stanovništva koja je iznosila 44,13%.

U navedenim popisima u sastavu područja Sućeske navodi se 13 naselja, osim 1948. godine kada su u sastav Sućeske ponovo uključena naselja Palež i Podravno. Negativnu stopu ukupnog broja stanovnika imamo još od 1910. do 1921. godine koja je iznosila -9,39% i od 1948. do 1953. godine sa -15,09%, a uzrok tome su Prvi i Drugi svjetski rat i njegove posljedice u periodu od 1961. do 1991. godine. (Tabela 5)

² Pavao Anđelić, *Studije o teritorijalno-političkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, 1. izdanje, Svjetlost, Sarajevo 1982, 178.

U periodu od 1961. do 1991. godine stanovništvo Sućeske se povećalo za 1.032 stanovnika ili za 45,7% (odnosno sa 2.259 na 3.291 osobu). Stanovništvo područja Sućeske se u ovom periodu povećalo po prosječnoj godišnjoj stopi od 13,7% (u općini Srebrenica 7,9%). Na ovakav trend ukupnog kretanja stanovništva najveći uticaj su imale visoke stope prirodnog priraštaja. U navedenom periodu najveći porast stanovništva imalo je naselje Bučinovići, gdje se stanovništvo povećalo sa 327 u 1961. godini na 495 stanovnika u 1991. godini po prosječnoj godišnjoj stopi 11,4%, a najmanji porast je imalo naselje Podosoje gdje se broj stanovnika smanjio sa 109 na 87 osoba, negativna stopa promjene iznosila je 6,49%. (Tabela 5)

Demografske promjene na području Sućeske u periodu od 1971. do 1991. godine možemo najbolje vidjeti kroz promjene u pojedinim strukturama stanovništva ovog područja. Promjene u spolnoj strukturi u ukupnom stanovništvu Sućeske u periodu od 1971. do 1991. godine mogu se uočiti kroz koeficijente maskuliniteta i feminiteta. Koeficijent maskuliniteta u Sućeskoj u 1971. godini iznosio je 980,98, a u 1991. godini 1.042,83. Veći brojevi rast muškog u odnosu na žensko stanovništvo na ovom području kao i na nivou općine i cijele Bosne i Hercegovine uvjetovan je općom pojavom da se rađa veći broj muške u odnosu na žensku djecu. (Tabela 1)

Godina	Stanovništvo prema popisima			Koeficijent feminiteta	Koeficijent maskuliniteta
	Ukupno	Muškarci	Žene		
1971.	2813	1393	1420	1019,38	980,98
1981.	3233	1601	1632	1019,36	981,00
1991.	3291	1680	1611	958,92	1042,83

Tabela 1. *Opći koeficijent feminiteta i maskuliniteta na području Sućeske prema popisima stanovništva 1971, 1981. i 1991. godine.*³

Promjene u dobnoj strukturi Sućeske najizraženije su u strukturi mladog stanovništva, tj. od 0 do 19 godina (sa 55,4% u 1981. godini na 42,8% u 1991. godini). Zabilježeno je i povećanje stanovništva starog 60 i više godina, sa 4,9% u 1981. godini na 11,2% u 1991. godini. Prema popisu stanovništva iz 1961. godine na području Sućeske dobna struktura je bila sljedeća: mladom stanovništvu (0-19 godina) pripadalo je 52,9%, zreloom stanovništvu (20-59 godina) 41,6% i starom (60 i više godina) 5,5% od ukupnog stanovništva Sućeske. U 1991. godini na mlado stanovništvo otpadalo je 42,8%, na zreloom stanovništvo 46,1% i staro stanovništvo 11,2%. Iz navedenog možemo zaključiti da u periodu od 30 godina, tj. od 1961. do 1991. godine nije bilo promjena tipova dobne strukture stanovništva Sućeske, tj.

³ *Popis stanovništva 1961. godine. Aktivnost i djelatnost – rezultati za naselja*, Knjiga XIV, SZS, Beograd 1965, 15, 316-317; *Popis stanovništva i stanova 1971. godine. Stanovništvo – djelatnost. – Rezultati po naseljima i opštinama*, Knjiga X, SZS, Beograd 1974, 1, 59-60; *Popis stanovništva i stanova 1971. Stanovništvo – Poljoprivredno stanovništvo – rezultati po naseljima i opštinama*, Knjiga XI, SZS, Beograd 1973, 1, 59-60; *Aktivno stanovništvo u zemlji koje obavlja zanimanje prema djelatnosti, po naseljima – Popis 1991*, Dokumentacija FZS, Sarajevo 1991.

populacija ovog područja pripadala je mladom tipu. (Tabela 2) U periodu od 1971. do 1991. godine u dobnoj strukturi stanovništva u svim naseljima područja Sućeske preovladavalo je mlado stanovništvo tj. stanovništvo od 0 do 19 godina.

Godina	Sućeska							
	1961.		1971.		1981.		1991.	
Dob	svega	%	svega	%	svega	%	svega	%
0-4	416	18,41	487	17,31	435	13,45	316	9,60
5-9	340	15,05	396	14,08	504	15,59	296	8,99
10-14	257	11,38	368	13,08	435	13,45	363	11,03
15-19	182	8,06	317	11,27	351	10,86	434	13,18
Σ 0-19	1.195	52,90	1.568	55,74	1.725	53,35	1.409	42,80
20-24	269	11,91	218	7,75	285	8,81	344	10,45
25-29	202	8,94	174	6,19	225	6,96	237	7,20
30-34	164	7,26	223	7,93	176	5,44	198	6,02
35-39	51	2,26	167	5,94	162	5,01	176	5,35
40-44	74	3,27	125	4,44	199	6,16	155	4,71
45-49	49	2,17	53	1,88	139	4,30	129	3,92
50-54	67	2,97	68	2,42	118	3,65	172	5,23
55-59	64	2,83	50	1,78	47	1,45	104	3,16
Σ 20-59	940	41,61	1.078	38,33	1351	41,78	1.515	46,04
60-64	69	3,05	59	2,09	48	1,48	84	2,55
65-69	54	2,40	41	1,46	35	1,08	40	1,22
70-74	-	-	36	1,28	35	1,08	29	0,88
75 (+) i nepoznato	1	0,04	31	1,10	39	1,21	214	6,50
Σ 60-75 (+) i nepoznato	124	5,49	167	5,93	157	4,85	367	11,15
Ukupno	2.259	100	2.813	100	3.233	100	3.291	100

Tabela 2. Dobna struktura stanovništva područja Sućeske 1961, 1971, 1981. i 1991. godine.⁴

Veoma važan pokazatelj ekonomskog razvoja nekog područja jeste i struktura stanovništva prema sektorima djelatnosti. Ekonomski nerazvijena područja imaju najveći udio poljoprivrednog u ukupnom aktivnom stanovništvu,

⁴ Popis stanovništva 1961. Pol i starost - rezultati za naselja, Knjiga XI, SZS, 316-317. Popis stanovništva i stanova 1971. Stanovništvo - pol i starost (I deo). Rezultati po naseljima i opštinama. Knjiga VIII, SZS, Beograd 1973, 1, 101-102. Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 1981. Rezultati za stanovništvo, domaćinstva i stanove po naseljima, Knjiga 1.684 (opština Srebrenica, tabela 1-1-2), RZS, Sarajevo 1982. Statistički bilteni, broj 257, (Stanovništvo po naseljenim mjestima), FZS, Sarajevo 1998, 232.

što je slučaj i područja Sućeske. Općina Srebrenica bila je među najnerazvijenijim bosanskohercegovačkim općinama do sredine 70-tih godina 20. stoljeća. Osamdesetih godina prošlog stoljeća otvara se nekoliko industrijskih pogona, u kojima se zapošljava značajan broj radno aktivnog stanovništva općine Srebrenica, ali i okolnih općina. Početkom 90-tih godina prošlog stoljeća bilo je zaposleno oko 7.500 osoba na području općine Srebrenica.

Prema popisu stanovništva iz 1961. godine u primarnom sektoru bilo je zaposleno 84,3%, sekundarnom 8,9%, tercijarnom 0,7% i u kvartarnom 0,8% aktivnog stanovništva Sućeske. Poslije trideset godina, tj. u 1991. godini, na primarni sektor otpadalo je 31,9% aktivnog stanovništva, sekundarni 53,5%, tercijarni 4,0% i kvartarni 0,7% od ukupnog stanovništva Sućeske. (Tabela 3) Iz navedenog popisa možemo zaključiti da je područje Sućeske 1961. i 1971. godine pripadalo prvom razvojnom tipu ekonomske strukture, a u 1991. godini pripadalo je drugom razvojnom tipu ekonomske strukture.⁵

Područje		Sućeska					
Godina popisa		1961.		1971.		1991.	
Ukupno		svega	%	svega	%	svega	%
Stanovništvo	ukupno	2259	100	2813	100	3291	100
	aktivno	915	100	1079	100	776	100
Primarni sektor	poljoprivreda i ribarstvo	751	82,1	871	80,7	178	22,9
	šumarstvo	20	2,2	64	5,9	69	8,9
	vodoprivreda	-	-	-	-	1	0,1
	svega	771	84,3	935	86,6	248	31,9
Sekundarni sektor	industrija i rudarstvo	7	0,8	29	2,7	233	30
	građevinarstvo	74	8,1	66	6,1	169	21,7
	saobraćaj i veze	0	0	2	0,2	14	1,8
	svega	81	8,9	97	9	416	53,5
Tercijarni sektor	trgovina, ugostiteljstvo i turizam	3	0,3	5	0,5	15	1,9
	zanatstvo i lične usluge	1	0,1	1	0,1	10	1,3
	stambeno-komunalne djelatnosti	3	0,3	-	-	4	0,5
	finansijske, tehničke i poslovne usluge	-	-	-	-	2	0,3
	svega	7	0,7	6	0,6	31	4

5 N. Hodžić, *Razvoj stanovništva i naselja na području Sućeske*, 222.

Područje		Sućeska					
		1961.		1971.		1991.	
Godina popisa		svoga	%	svoga	%	svoga	%
Ukupno		svoga	%	svoga	%	svoga	%
Kvartarni sektor	obrazovanje, nauka, kultura i informacije	6	0,7	-	-	18	2,3
	kultura i socijalna djelatnost	-	-	15	1,4	-	-
	zdravstvo i socijalna zaštita	-	-	-	-	2	0,3
	društveno-političke i samoupravne interesne zajednice	1	0,1	1	0,1	3	0,4
	svoga	7	0,8	16	1,5	5	0,7

Tabela 3. *Aktivno stanovništvo područja Sućeske prema sektorima djelatnosti 1961, 1971. i 1991. godine.*⁶

⁶) Razlika između ukupnog aktivnog i ukupnog stanovništva prema sektorima djelatnosti predstavlja nepoznatu djelatnost.

Obrazovna i ekonomska struktura stanovništva nekog područja je u dinamičkoj i povratnoj sprezi, tj. postoji jak međuovisni uticaj između njih. Obrazovna struktura stanovništva Sućeske razvijala se pod uticajem općeg društveno-ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine, a posebno područja općine Srebrenica. Podaci o obrazovanju ukazuju da se obrazovna struktura Sućeske značajno popravila u periodu od 1961. do 1991. godine. Udio nepismenog u ukupnom stanovništvu smanjio se za više od dva puta, tj. s 37,2% u 1961. godini na 14,9% u 1991. godini. (Tabela 4) Početkom 60-tih godina prošlog vijeka samo je 11 osoba, ili 0,73% od ukupnog stanovništva Sućeske starog 10 i više godina, imalo završenu srednju školu (općina Srebrenica 1,8%), a niti jedna osoba nije imala završen fakultet. Trideset godina kasnije, tj. početkom 90-tih godina 20. stoljeća taj se omjer promijenio u korist većeg udjela osoba sa završenom srednjom školom i fakultetom. Prema popisu stanovništva 1991. godine na području Sućeske bilo je 277 osoba, ili 12,0% sa završenom srednjom školom (općina Srebrenica 18,3%), a 29 osoba ili 1,3% završilo je fakultete (općina Srebrenica 3,1%). Iz navedenog možemo zaključiti da je u obrazovnoj strukturi Sućeske došlo do značajnih promjena u poboljšanju općeobrazovnog nivoa i kvalifikacione strukture stanovništva, međutim u odnosu na općinu Srebrenicu ovo područje je imalo

6 *Popis stanovništva 1961. godine. Aktivnost i djelatnost – rezultati za naselja*, Knjiga XIV, SZS, Beograd 1965, 15, 316-317; *Popis stanovništva i stanova 1971. godine. Stanovništvo – djelatnost. – Rezultati po naseljima i opštinama*, Knjiga X, SZS, Beograd 1974, 1, 59-60; *Popis stanovništva i stanova 1971. Stanovništvo – Poljoprivredno stanovništvo – rezultati po naseljima i opštinama*, Knjiga XI, SZS, Beograd 1973, 1, 59-60; *Aktivno stanovništvo u zemlji koje obavlja zanimanje prema djelatnosti, po naseljima – Popis 1991*, Dokumentacija FZS, Sarajevo 1991.

nepovoljniju obrazovnu strukturu, a u odnosu na cijelu Bosnu i Hercegovinu još nepovoljniju.⁷

Područje		Sućeska							
		1961.		1971.		1981.		1991.	
Godina		svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
Udio		svoga	%	svoga	%	svoga	%	svoga	%
Ukupno stanovništvo		2.259	100	2.813	100	3.233	100	3.291	100
Stanovništvo staro 10 i više godina	ukupno	1.503	66,5	1.930	68,6	2.294	71,0	2.679	81,4
	nepismeno	840	37,2	874	31,1	595	18,4	492	14,9
Dob nepismenih	10-19	153	6,8	139	4,9	25	0,8	5	0,2
	20-34	332	14,7	204	7,3	108	3,3	39	1,2
	35-64	310	13,7	411	14,6	364	11,3	314	9,5
	65 (+) i nepoznato	45	2,0	100	3,6	98	3,0	130	4,0

Tabela 4. *Nepismeno stanovništvo na području Sućeske staro 10 i više godina po dobnim grupama 1961, 1971, 1981. i 1991. godine.*⁸

Važnije demografske posljedice stradanja Bošnjaka po naseljima područja Sućeske tokom agresije i genocida prezentirane su u narednom dijelu ovog rada.

Bostahovine

Seosko naselje Bostahovine smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, u gornjem dijelu sliva Bukovičke rijeke, a od gradskog naselja Srebrenica udaljeno je oko 18 kilometara. Naselje je razbijenog tipa sa zaseocima: Bulogovina, Dolina i Ornica, koji su smješteni na različitim nadmorskim visinama, od 500 do 700 metara.⁹ Površina naselja Bostahovine iznosi oko 5,4 km², a od toga je 50,2% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 41,2%, a obradivog 34%. Prosječna gustina naseljenosti ovog naselja u 1991. godini iznosila je 92,4 stan/km², što je nešto više od prosječne gustine naseljenosti

⁷ N. Hodžić, *Razvoj stanovništva i naselja na području Sućeske*, 223.

⁸ *Popis stanovništva 1961. Školska sprema i pismenost - rezultati za naselja*, Knjiga XIII, SZS, Beograd 1965, 15, 316-317; *Popis stanovništva i stanova 1971. Školska sprema i pismenost (rezultati za naselja)*. *Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 1981. Rezultati za stanovništvo, domaćinstva i stanove po naseljima*, Knjiga 1684 (Tabela 1-1-5, opština Srebrenica), RZS, Sarajevo 1982; *Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i gazdinstava 1991. Rezultati za stanovništvo, domaćinstva i stanove po naseljima*, FZS, Sarajevo 2008.

⁹ Alija Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Univerzitet u Tuzli. (Doktorska disertacija), Tuzla 2006. (dalje: A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*).

općine Srebrenica.¹⁰ Prvi zvaničan pomen naselja Bostahovine potiče od popisa stanovništva 1879. godine u vrijeme Austro-Ugarske monarhije.

Ukupan demografski razvoj stanovništva naselja Bostahovine u periodu 1961-1991. godine bio je pozitivan, a promjene su se odrazile na sve strukture stanovništva. (Tabela 5). Do značajnijih demografskih promjena u naselju Bostahovine dolazi usljed eksternih, ratnih faktora tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, kao i genocida u tzv. „Sigurnoj zoni UN Srebrenica“, jula 1995. godine. Tokom trajanja agresije ubijeno je ukupno 13 osoba, prosječne starosti 31,4 godine, među kojima i dvije osobe ženskog spola, a iza ubijenih muškaraca ostalo je 9 udovica i 24-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,1 godina.¹¹ U zločinu genocida ubijeno je ukupno 87 osoba, prosječne starosti 37,8 godina, a među ubijenima bilo je 6-ero djece i dvije osobe ženskog spola. Iza ubijenih muškaraca ostalo je 59 udovica i 82 djece siročadi, prosječne starosti 7,3 godine.¹² Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 100 osoba iz Bostahovina, a iza ubijenih ostalo je 68 udovica i 106-ero djece siročadi.

Do 2016. godine u naselje Bostahovine vratilo se, ili se prijavilo za glasanje, ukupno 45 osoba, a izvan Bosne i Hercegovine živi više od 120 osoba, uglavnom u Sjedinjenim Američkim Državama, preko 80 osoba, a znatno manje u Australiji, Danskoj, Holandiji, Njemačkoj, Švedskoj, Švicarskoj, itd. Blizu 200 osoba, prijeratnih stanovnika Bostahovina, nastanilo se u sljedećim općinama: Gračanica, Gradačac, Ilidža, Ilijaš, Lukavac, Milići, Olovo, Sarajevo Centar, Srebrenik, Travnik, Tuzla, Vlasenica, Vogošća, Zavidovići i Živinice.¹³

Brakovci

Seosko naselje Brakovci smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, u podnožju sjeveroistočne padine Vidovog Brda, na oko 640 metara nadmorske visine. Ovo naselje pripada zbijenom tipu naselja, što je rijedak slučaj u općini Srebrenica. U blizini naselja protiče manji vodotok, Brakovačka rijeka, koja s Graničkom rijekom tvori Bukovičku rijeku, desnu pritoku rijeke Jadar. U blizini naselja postoji mali broj izvora pitke vode koji služe za vodosnabdijevanje stanovništva ovog naselja.¹⁴ Površina naselja Brakovci iznosi oko 3,3 km², a od toga je 34,2% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 35,8%, a obradivog 24,9%. Opća gustina naseljenosti 1991. godine iznosila je 67 stan/km², što je neznatno manje od gustoće naseljenosti općine Srebrenica.¹⁵

10 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

11 Alija Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica: antropogeografska monografija*, Knjiga prava, Geografsko društvo Tuzlanskog kantona, JU Narodna i univerzitetska biblioteka „Derviš Sušić“ Tuzla, Tuzla 2011. (dalje: A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*).

12 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

13 Izvor: Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

14 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

15 FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

Prvi zvaničan pomen naselja Brakovci potiče od popisa stanovništva 1879. godine u vrijeme Austro-Ugarske monarhije.

Tokom 70-tih i 80-tih godina 20. stoljeća ukupan društveno-ekonomski razvoj općine Srebrenica odrazio se pozitivno i na demografske tokove u naselju Brakovci. Trend rasta ukupnog stanovništva zadržao se u periodu 1961-1991. godine, to se odrazilo i na promjene u ostalim strukturama stanovništva. (Tabela 5). Usljed ratnih dejstava u Bosni i Hercegovini, posebno na području općine Srebrenica, dolazi do velikih demografski promjena u svim strukturama stanovništva naselja Brakovci, a posebno u strukturi vojno sposobnog stanovništva, koje je i najviše stradalo tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, kao i u zločinu genocida.

Tokom agresije na nezavisnu i međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu, u periodu 1992-1995. godine, ubijeno je 6 osoba iz naselja Brakovci, prosječne starosti 37,8 godina, među kojima i jedna žena, a iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostale su dvije udovice 5-ero djece siročadi, prosječne starosti 13,2 godine.¹⁶ Znatno veći broj Brakovčana ubijen je tokom zločina genocida, jula 1995. godine; 52 osobe muškog spola, prosječne starosti 30,2 godine, među kojima i 5 dječaka. Iza žrtava genocida ostalo je 29 udovica i 48-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,3 godine.¹⁷ Tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 58 osoba iz Brakovaca, a iza ubijenih ostala je 31 udovica i 53-oje djece siročadi.

Do 2016. godine u naselje Brakovci vratilo se, ili se prijavilo za glasanje, ukupno 20 osoba, prijeratnih stanovnika ovog naselja, a nekoliko osoba živi u sljedećim srebreničkim naseljima: Babuljice, Podgaj, grad Srebrenica i Staroglavice. Više od 60 osoba iz Brakovaca živi izvan Bosne i Hercegovine, uglavnom u Sjedinjenim Američkim Državama (preko 40 osoba), a jedan dio nastanio se u: Austriji, Francuskoj, Holandiji, Irskoj, Njemačkoj, Švedskoj, Švicarskoj, itd.

Preko 50 prijeratnih stanovnika naselja Brakovci nastanio se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Bratunac, Breza, Gračanica, Gradačac, Ilijaš, Kalesija, Lukavac, Sanski Most, Srebrenik, Tuzla, Vogošća, Zavidovići, Zvornik i Živinice.¹⁸

Bučinovići

Seosko naselje Bučinovići smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, na razvođu između Bukovičke i Bučinovičke rijeke, odnosno na južnim padinama zatalasane zaravni zvane Brda. Dijelovi naselja nalaze se na različitim nadmorskim visinama: Gabelje na 580 m, Bučinovići na 620 m i Zajela na 670 m nadmorske visine. Ovo naselje, kao i većina naselja u općini Srebrenica,

16 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

17 *Isto*.

18 Izvor: „Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica.“ (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

pripada razbijenom tipu.¹⁹ Površina ovog naselja iznosi oko 1,9 km², a od toga je 98% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 81%, a obradivog 74%. Gustoća naseljenosti na području ovog naselja u 1991. godini iznosila je 203 stan/km², što je gotovo tri puta više od općinskog prosjeka.²⁰

Prvi zvaničan pomen naselja Bučinovići potiče od popisa stanovništva 1879. godine u vrijeme Austro-Ugarske monarhije.

Opći demografski razvoj naselja Bučinovići u periodu 1961-1991. godine bio je pozitivan, a promjene su se odrazile na sve strukture stanovništva. (Tabela 5). Agresijom na Bosnu i Hercegovinu prekida se normalan demografski razvoj ovog naselja, a posebno masovnim ubistvima muškog fertilnog i ekonomski aktivnoga stanovništva Bučinovića tokom zločina genocida, jula 1995. godine.

Tokom trajanja agresije ubijeno je ukupno 13 osoba, prosječne starosti 23,8 godina, među kojima i 6 djevojčica te dvije žene, a iza oženjenih muškaraca ostale su 3 udovice i 6-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,0 godina.²¹ U toku zločina genocida ubijeno je ukupno 88 osoba, prosječne starosti 30,8 godina, među kojima i tri dječaka, a iza oženjenih muškaraca ostale su 52 žene udovice i 74-ero djece siročadi (četvero bez oba roditelja), prosječne starosti 7,3 godine.²²

Do 2016. godine u naselje Bučinovići vratile su se 33 osobe, koje su bile prijeratni stanovnici ovog naselja, a još sedam osoba prijavljeno je u sljedećim srebreničkim naseljima: Gostilj, Pećišta, Srebrenica i Sućeska. Izvan Bosne i Hercegovine živi više od 40 osoba iz Bučinovića, prije svega u: Austriji, Danskoj, Francuskoj, Sjedinjenim Američkim Državama, Švicarskoj, itd. Više od 160 osoba, prijeratnih stanovnika Bučinovića, nastanilo se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Bratunac, Breza, Gračanica, Gradačac, Ilidža, Ilijaš, Lukavac, Milići, Sarajevo Centar, Sarajevo Novi Grad, Sarajevo Novo, Srebrenik, Tuzla, Visoko, Vogošća, Zavidovići, Zenica i Živinice.²³

Bučje

Seosko naselje Bučje smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, odnosno 18 kilometara jugozapadno od grada Srebrenice. Zaseok Slapovići smješten je na desnom priobalju rijeke Zeleni Jadar (600-680 m.n.v), a selo Bučje na razvođu između rijeke Zelenog Jadra i potoka Nikolići (760-800 m.n.v) koji je desna pritoka rijeke Toluše. Bučje je planinsko naselje, razbijenog tipa.²⁴ Površina naselja Bučje iznosi oko 4,9 km², a od toga je 43,5% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 29,2%, a obradivog

19 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

20 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

21 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

22 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

23 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

24 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

20,4%. Opća gustina naseljenosti u ovom naselju u 1991. godini iznosila je 15,5 stan/ km², što je znatno manje od gustoće naseljenosti u općini Srebrenica.²⁵

Selo Bučje spominje se u turskom defteru iz 1604. godine. Prema tom dokumentu u naselju su popisane dvije muslimanske kuće sa baštinom.²⁶ Mada prve potpune statističke podatke o stanovništvu imamo do 1879. godine, iz vremena Austro-Ugarske monarhije.

Ukupan demografski razvoj naselja Bučje u periodu 1961-1991. godine bio je pozitivan, a promjene su se odrazile na sve strukture stanovništva. (Tabela 5). Bošnjačko stanovništvo naselja Bučje doživjelo je sve ratne golgote agresije i genocida, kao i ostala bošnjačka naselja općine Srebrenica. Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu i genocida, jula 1995. godine, stradalo je stanovništvo naselja Bučje. Tokom agresije ubijene su 3 osobe muškog spola, prosječne starosti 43,7 godina, a iza oženjenih muškaraca ostale su dvije udovice i dvoje djece, prosječne starosti 16,0 godina. U zločinu genocida ubijeno je 15 osoba muškog spola, prosječne starosti 34,1 godina, a među ubijenima su i 3 dječaka. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 7 udovica i 14-ero djece siročadi, prosječne starosti 9,7 godina, među kojima i troje djece bez oba roditelja.²⁷ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 18 osoba iz Bučja, a iza ubijenih ostalo je 9 udovica i 16-ero djece siročadi.

Do 2016. godine u naselje Bučje vratile su se samo 4 osobe, a dio prijeratnih stanovnika ovog naselja nastanio se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Gradačac, Ilijaš, Lukavac, Sapna, Sarajevo Stari Grad, Srebrenik, Tuzla, Vogošća, Vukosavlje, Zavidovići i Živinice. Izvan Bosne i Hercegovine živi više od 10 osoba, uglavnom u Sjedinjenim Američkim Državama i Švicarskoj.²⁸

Kutuzero

Seosko naselje Kutuzero smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, u podnožju brda (hridi) Kak (946 m.n.v.), a dijelovi naselja situirani su na različitim nadmorskim visinama; od 680 metara - Bijelo Polje do 750 metara – Kutuzero.²⁹ Površina naselja Kutuzero iznosi oko 4,8 km², a od toga je 71,3% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 32,7%, a obradivog 29,1%. Opća gustina naseljenosti u ovom naselju u 1991. godini iznosila je 59,8 stan/ km², što je manje od gustoće naseljenosti u općini Srebrenica.³⁰

25 „FAO Projekat“, općina Srebrenica. 2004.

26 *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, sveska II, Orijentalni institut i Bošnjački institut, Sarajevo 2000, 581.

27 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

28 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

29 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

30 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

Područje naselja Kutuzero bilo je naseljeno još u srednjem vijeku, a vjerovatno i ranije. U blizini naselja postoji srednjovjekovna nekropola stećaka.³¹ Također, u kanjonu rijeke Zeleni Jadar postoji srednjovjekovni grad Kličevac koji je bio vojna utvrda. Ovaj grad – tvrđava, sa ruiniranim četverokutnim kulama, smješten je u kanjonu rijeke Zeleni Jadar u neposrednoj blizini na kraškoj stijeni koju obavija rijeka - sjeverozapadno od sela Kutuzera. U srednjem vijeku tvrđava je pripadala župi Trebotići, a kasnije nahiji Osat. S obzirom da se u defteru iz 1604. godine spominju akindžije iz Kutuzera, mišljenja smo da je ova tvrđava bila u funkciji u XVII stoljeću.³² Ovo naselje se spominje u turskim defterima iz 1604. godine u kojima se navodi da u naselju ima 14 muslimana s baštinama.³³

Ukupan demografski razvoj naselja Kutuzero u periodu 1961-1991. godine bio je pozitivan, a promjene su se odrazile na sve strukture stanovništva. (Tabela 5).

Stanovništvo Kutuzera, kao i ostalih srebreničkih naselja, nije bilo pošteđeno ratnih stradanja. Tokom agresije ubijeno je 8 osoba muškog spola, prosječne starosti 37,9 godina, a iza ubijenih ostalo je 7 udovica i 23 djeteta siročeta, prosječne starosti 9,1 godina. Tokom zločina genocida ubijeno je ukupno 57 osoba iz Kutuzera, prosječne starosti 32,2 godine, među kojima i po dvije osobe ženskog spola, odnosno dječaka. Iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostalo je 35 udovica i 59-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,4 godine.³⁴ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 55 osoba iz Kutuzera, a iza ubijenih ostale su 42 udovice i 82 djeteta siročeta.

Do 2016. godine u naselje Kutuzero vratilo se 11 osoba, prijeratnih stanovnika, a pet osoba nastanilo se u gradu Srebrenici i naselju Urisići. Blizu 100 osoba iz ovog naselja živi u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Doboj, Hadžići, Ilijaš, Kakanj, Kalesija, Lukavac, Milići, Sarajevo Centar, Srebrenik, Tuzla, Vogošća, Zavidovići i Živinice. Izvan Bosne i Hercegovine živi više od 90 osoba; preko 60 osoba u Sjedinjenim Američkim Državama, a ostali Kutuzerani u dijaspori žive u Francuskoj, Njemačkoj i Švicarskoj.³⁵

Lipovac

Seosko naselje Lipovac smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, u desnom dijelu sliva rijeke Zeleni Jadar na nadmorskoj visini od 600 do 750 metara. Veći dio naselja smješten je na jugozapadnoj padini

31 Nekropola ima 23 stećka (18 sanduka i 5 sljemenjaka). Vidi: Šefik Bešliagić, *Stećci-kataloško-topografski pregled*, Sarajevo 1971, 236. (dalje: Š. Bešliagić, *Stećci*).

32 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

33 Prema navedenom defteru (naziv sela je Kutuzer) u selu živi 14 muslimana sa baštinama i 1 nemusliman sa baštinom (navode se i 2 nepoznate baštine), a svoj posjed imaju i akindžije. Vidi: *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, 592, 593.

34 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

35 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

obližnjeg bezimenog brda (829 m.n.v.). Naselje pripada zbijenom tipu.³⁶ Površina naselja Lipovac iznosi oko 1,8 km², a od toga je 74,9% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 64,6%, a obradivog 49,1%. Opća gustina naseljenosti u 1991. godini iznosila je 98,9 stan/km², što je iznad općinskog prosjeka.³⁷

Prve demografske podatke o ovom naselju imamo iz vremena austrougarske vlasti u Bosni i Hercegovini, tj. krajem 19. stoljeća. Najveći ukupni rast stanovništva ovog naselja bio je u periodu poslije Drugog svjetskog rata, tj. od 1948. do 1981. godine, nakon čega dolazi do stagnacije, odnosno smanjenja broja stanovnika.³⁸ Promjene u ukupnom kretanju stanovništva Lipovca mogu se vidjeti u tabeli broj 5.

Stradanje stanovništva naselja Lipovac tokom proteklog rata, a posebno u toku zločina genocida, ogleda se u relativno visokim brojkama ubijenih. Tokom agresije ubijene su 4 osobe, prosječne starosti 37,0 godina, a među ubijenima je i jedna mlađa žena. Iza ubijenih ostale su 3 udovice i jedan udovac, kao i 6-ero djece siročadi, prosječne starosti 10,2 godine. U toku zločina genocida ubijene su 43 osobe iz Lipovca, prosječne starosti 37,3 godine, među kojima su po dvije osobe ženskog spola, odnosno maloljetne osobe. Iza žrtava genocida ostalo je 28 udovica i 57-ero djece siročadi, prosječne starosti 7,3 godine, među kojima i jedno dijete bez oba roditelja.³⁹ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 47 osoba iz Lipovca, a iza ubijenih ostala je 31 udovica i 62 djeteta siročeta.

Do 2016. godine u naselje Lipovac vratilo se 13 osoba, prijeratnih stanovnika, a veći dio prognanih, preko 80 osoba, nastanio se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Čelić, Gračanica, Ilijaš, Kalesija, Lukavac, Olovo, Sarajevo Novi Grad, Srebrenik, Tuzla, Vogošća, Zavidovići, Živinice, te Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Više od 10 osoba živi izvan Bosne i Hercegovine, uglavnom u Sjedinjenim Američkim Državama.⁴⁰

Opetci

Seosko naselje Opetci smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, na stepenastoj padini brda Borovac (730 m.n.v), odnosno u srednjem, desnom, dijelu sliva Bučinovića rijeke. Veći dio naselja smješten je na oko 540 m.n.v, odnosno oko 90 metara iznad korita Bučinovića rijeke. Naselje pripada razbijenom tipu, a oblik i veličina ovog naselja prilagođena je topografiji terena.⁴¹ Površina naselja Opetci iznosi oko 2,7 km², a od toga je 65% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 45,8%, a obradivog 38%. Gustina

36 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

37 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

38 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

39 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*.

40 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

41 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

naseljenosti u 1991. godini iznosila je 68,6 stan/km², što je, gotovo, jednako gustoći naseljenosti općine Srebrenica (68,8 stanovnika po 1 km²).⁴²

Ukupan rast stanovništva u naselju Opetci u periodu od 1961. do 1991. godine bio je pozitivan, ali stagnantan u međupopisnom intervalu 1981-1991. godine. Promjene u ukupnom kretanju stanovništva Opetaka mogu se vidjeti u tabeli broj 5.

Udio ubijenih Bošnjaka naselja Opetci, tokom agresije i genocida, bio je relativno visok u odnosu na ukupno stanovništvo ovog naselja. Tokom agresije ubijeno je ukupno 9 osoba, prosječne starosti 42,0 godina, a među ubijenima su tri žene i jedno dijete. Iza ubijenih ostale su 4 udovice i jedan udovac, kao i 12-ero djece siročadi, prosječne starosti 9,4 godine. U toku zločina genocida ubijene su 33 osobe muškog spola, prosječne starosti 32,3 godine, a među ubijenima bila su i tri dječaka. Iza žrtava genocida ostala je 21 udovica i 41 dijete siroče, prosječne starosti 8,3 godine.⁴³ Dakle, tokom agresije i genocida ubijene su ukupno 42 osobe iz Opetaka, a iza ubijenih ostalo je 25 udovica i 53-oje siročadi.

Do 2016. godine u naselje Opetci vratilo se 17 osoba, prijeratnih stanovnika, a veći dio prognanih, preko 90 osoba, nastanio se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Gračanica, Gradačac, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Kladanj, Lukavac, Srebrenik, Tuzla, Vlasenica, Zavidovići, Živinice, te sarajevskim općinama: Novi Grad, Novo, Stari Grad i Vogošća. Izvan Bosne i Hercegovine živi više od 20 osoba iz Opetaka, većinom u Sjedinjenim Američkim Državama, dok se manji dio nastanio u Australiji, Švedskoj i Švicarskoj.⁴⁴

Podgaj

Naselje Podgaj smješteno je u sjeverozapadnom, odnosno u najzapadnijem dijelu općine Srebrenica, na južnoj padini Debelog brda (632 m.n.v), odnosno na dijelu planinske grede koja razdvaja donji, lijevi dio sliva Bukovičke rijeke, od dijela sliva rijeke Zeleni Jadar. S obzirom na topografski smještaj Podgaj pripada tipu padinskih naselja te po obliku, odnosno morfologiji, ovo naselje pripada razbijenom tipu.⁴⁵ Površina naselja Podgaj iznosi oko 3,7 km², a od toga je 52% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 45,3%, a obradivog 36,7%. Opća gustina naseljenosti 1991. godine iznosila je 79,6 stan/km², što je neznatno više od gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁴⁶

Pozitivan trend ukupnog rasta i promjena u strukturama stanovništva naselja Podgaj, u periodu 1961-1991. godine (Tabela 5), prekinut je početkom

42 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

43 Alija Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica: antropogeografska monografija*, Knjiga druga, Geografsko društvo Tuzlanskog kantona, Tuzla 2016. (dalje: A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga druga).

44 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

45 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

46 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

90-tih godina prošlog stoljeća agresijom na Bosnu i Hercegovinu i strahovitim zločinima, uključujući i zločin genocida, koji su počinili agresori.

Tokom agresije ubijeno je 12 osoba iz naselja Podgaj, prosječne starosti 37,1 godina, a među ubijenima su i 4 osobe ženskog spola te jedan dječak. Iza oženjenih muškaraca ostale su 3 udovice i 7-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,6 godina. U toku zločina genocida ubijene su 43 osobe, prosječne starosti 37,3 godine, a među ubijenima su jedna starica i 5 dječaka. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 29 udovica i 41 dijete siročče, prosječne starosti 8,6 godina, među kojima i dva djeteta bez oba roditelja.⁴⁷ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 55 osoba iz naselja Podgaj, a iza ubijenih ostale su 32 udovice i 48-ero djece siročadi.

Do 2016. godine u naselje Podgaj vratilo se 40 osoba, prijeratnih stanovnika, a veći dio prognanih, preko 130 osoba, nastanio se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Gračanica, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Kakanj, Lukavac, Milići, Srebrenik, Teslić, Tuzla, Vlasenica, Zavidovići, Živinice, te sarajevskim općinama: Centar, Novi Grad i Vogošća. Izvan Bosne i Hercegovine živi više od 50 osoba iz Podgaja, većinom u Sjedinjenim Američkim Državama, a dio se nastanio u sljedećim državama: Australija, Austrija, Hrvatska, Njemačka, Švedska i Švicarska.⁴⁸

Podosoje

Seosko naselje Podosoje smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, na sjevernoj padini žedanjskog platoa koji svojim morfološkim izgledom više podsjeća na hridinu nego na plato. Topografski smještaj naselja odgovara njegovom imenu, odnosno oronimu, jer je većim dijelom dana zaklonjeno od direktne sunčeve insolacije. Naselje je smješteno na sjeverozapadnoj padini brda Ždrijelo (836 m.n.v), a dijelovi naselja nalaze se na nadmorskoj visini od 660 do 730 metara. Naselje je razbijenog tipa.⁴⁹ Površina naselja Podosoje iznosi oko 2,4 km², a od toga je 44,1% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 51,3%, a obradivo 33,9%. Opća gustina naseljenosti 1991. godine iznosila je 36,9 stan/km², što je znatno manje od opće gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁵⁰

Naselje Podosoje specifično je i po tome što je imalo negativan trend ukupne promjene stanovništva u periodu 1961-1991. godine. Vjerovatno je na to uticao nepovoljan topografski položaj ovog naselja. Važnije demografske trendove za ovo naselje možemo pratiti na osnovu podataka u tabeli broj 5. Ionako nepovoljan demografski razvoj Podosoja dodatno je usložen demografskim gubicima tokom agresije i genocida.

47 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga druga.

48 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

49 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

50 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

Tokom agresije ubijene su dvije osobe muškog spola, prosječne starosti 27,5 godina, među kojima i jedna maloljetna osoba. Iza starije ubijene osobe ostao je stariji maloljetnik. U toku zločina genocida ubijene su 24 osobe muškog spola, prosječne starosti 32,3 godine, među kojima i 5 dječaka. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 11 udovica i 13-ero djece siročadi, prosječne starosti 5,6 godina.⁵¹ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 26 osoba iz naselja Podosoje, a iza ubijenih ostalo je 11 udovica i 14-ero djece siročadi.

Do 2016. godine nije bilo povratnika u naselje Podosoje, a oko 40 osoba, prijeratnih stanovnika ovog naselja, nastanilo se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Bratunac, Gračanica, Gradačac, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Lukavac, Srebrenik, Tuzla, Zavidovići, Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, te sarajevskim općinama: Centar, Novo i Vogošća. Izvan Bosne i Hercegovine živi 6 osoba; u Sjedinjenim Američkim Državama 5 osoba, a jedna u Sloveniji.⁵²

Slatina

Seosko naselje Slatina smješteno je u sjeverozapadnom, krajnjem dijelu općine Srebrenica, a situirano je na južnim i jugoistočnim padinama brda Lupoglavo (816 m.n.v), između 650 i 750 metara nadmorske visine. Dijelovi naselja Slatina nalaze se na planinskoj gredi koja razdvaja dva riječna sliva, Milačevske i Bukovičke rijeke, odnosno između 600 i 750 metara nadmorske visine. Naselje pripada razbijenom tipu.⁵³ Površina naselja Slatina iznosi oko 4,5 km², a od toga je 62,7% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 37,0%, a obradivog 28,4%. Opća gustina naseljenosti u 1991. godini iznosila je 75,3 stan/km², što je neznatno više od gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁵⁴

Važnije demografske trendove za naselje Slatina možemo pratiti na osnovu podataka u tabeli broj 5.

Tokom agresije ubijeno je 14 osoba iz naselja Slatina, prosječne starosti 41,0 godina, među kojima i sedam žena različite starosti. Iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostale su tri udovice i 4-ero djece siročadi, prosječne starosti 10,0 godina, među kojima i jedno siroče bez oba roditelja. Djece siročadi, žrtava porodica agresije, ukupno je 7-ero, ako uzmemo u obzir i pogibiju žena. U toku zločina genocida ubijeno je ukupno 49 osoba muškog spola, prosječne starosti 34,9 godina, među kojima i pet dječaka. Iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostalo je 29 udovica i 66-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,4 godine, među kojima i 7-ero djece bez oba roditelja.⁵⁵ Treba napomenuti da je među žrtvama agresije i genocida,

51 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga druga.

52 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

53 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

54 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

55 Alija Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica: antropogeografska monografija*, Knjiga treća, autorsko izdanje, Tuzla 2017. (dalje: A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga treća).

u većini slučajeva, više članova iste porodice; očevi, sinovi, braća, majke, kćerke, itd. Dakle, tokom agresije i genocida ubijene su ukupno 63 osobe iz Slatine, a iza ubijenih ostale su 32 udovice i 70-ero djece siročadi, među kojima i 8-ero djece bez oba roditelja.

Do 2016. godine vratilo se ukupno 16 osoba, prijeratnih stanovnika Slatine, a većina prognanih i interno raseljenih Bošnjaka ovog naselja, preko 140 osoba, nastanila se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Bratunac, Gradačac, Ilidža, Ilijaš, Kalesija, Kladanj, Lukavac, Milići, Sanski Most, Sapna, Sarajevo Centar, Sarajevo Novi Grad, Srebrenik, Tešanj, Tuzla, Vogošća, Zavidovići i Živinice. Izvan Bosne i Hercegovine živi preko 70 osoba, više od polovine u Sjedinjenim Američkim Državama, a ostali dio dijaspore nastanio se u sljedećim državama: Francuska, Holandija, Njemačka, Švicarska i Velika Britanija.⁵⁶

Staroglavice

Seosko naselje Staroglavice smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine, u gornjem, desnom dijelu sliva Bučinovića rijeke. Topografski posmatrano naselje je smješteno na jugozapadnoj, stepenastoj, padini planinske grede koja razdvaja slivove Bukovičke i Bučinovića rijeke. Dijelovi naselja, odnosno kuće, zahvatale su visinski pojas između 700 i 750 metara nadmorske visine. Staroglavice pripadaju naseljima zbijenog tipa.⁵⁷ Površina naselja Staroglavice iznosi oko 1,8 km², a od toga je 65,0% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 62,8%, a obradivog 53,3%. Opća gustina naseljenosti 1991. godine iznosila je 148,3 stan/km², što je više nego duplo od gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁵⁸

Demografski trend naselja Staroglavice, do 1981. godine, bio je sličan trendovima ostalih naselja područja Sućeske. Međutim, poslije navedene godine dolazi do smanjenja ukupnog broja stanovnika ovog naselja, što će se odraziti na razne njegove strukture, a posebno tokom agresije i genocida. Važnije demografske trendove za naselje Staroglavice možemo pratiti na osnovu podataka u tabeli broj 5.

U periodu trajanja agresije na Bosnu i Hercegovinu nije bilo ubijenih osoba iz ovog naselja, ali to će se promijeniti u julu 1995. godine, u toku zločina genocida. U ovom zločinu ubijeno je 10 osoba iz naselja Staroglavice, prosječne starosti 36,1 godina, a među ubijenima su tri dječaka i jedna žena. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 7 udovica i 16-ero djece siročadi, prosječne starosti 8,6 godina. Među ubijenima su otac i sin, po dva brata iz dvije porodice, te brat i sestra.⁵⁹

Do 2016. godine vratilo se ukupno 17 osoba, prijeratnih stanovnika Staroglavica, a jedna osoba živi u srebreničkom naselju Milačevići. Većina prognanih i interno raseljenih Bošnjaka Staroglavica, preko 20 osoba, nastanila

56 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

57 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

58 „*FAO Projekat*“, općina Srebrenica, 2004.

59 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga treća.

se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Kladanj, Sarajevo Centar, Tuzla, Vogošća, Zavidovići i Živinice. Izvan Bosne i Hercegovine živi oko 30 osoba, preko 2/3 u Sjedinjenim Američkim Državama, a ostali dio dijaspore nastanio se u sljedećim državama: Francuska, Hrvatska, Njemačka i Slovenija.⁶⁰

Sučeska

Seosko naselje Sućeska smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine, odnosno zapadno od grada Srebrenice od koje je udaljeno oko 14 kilometra. U topografskom pogledu naselje je smješteno duž jugoistočne padine planinske grede s pravcem pružanja sjeveroistok-jugozapad, koji razdvaja slivove rijeka Zeleni Jadar i Bučinovića rijeke. Dijelovi naselja su smješteni duž gornjeg dijela padine planinske grede, između 700 i 800 metara nadmorske visine. Naselje je razbijenog tipa sa sljedećim zaseocima: Bektići, Dolina i Sućeska.⁶¹ Površina naselja Sućeska iznosi oko 4,5 km², a od toga je 40,6% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 64,7%, a obradivog 30,1%. Opća gustina naseljenosti u 1991. godini iznosila je 75,5 stan/km², što je neznatno više od gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁶²

Područje naselja Sućeska bilo je naseljeno još u srednjem vijeku, a možda i ranije, što potvrđuju srednjovjekovne nekropole sa stećcima.⁶³ Sredinom XV stoljeća na širem području Sućeske je bio upravni kotar Trebotići sa sjedištem u gradu Kličevcu koji se nalazio u velikom zavoju kanjona rijeke Zeleni Jadr. U turskom defteru iz 1604. godine spominje se selo Sutjeska (Sućeska) u kojem je živjelo 68 muslimana i 9 nemuslimana (pripadnika Crkve bosanske).⁶⁴

Trend rasta i ukupnih promjena stanovništva naselja Sućeska bio je pozitivan poslije Drugog svjetskog rata. (Tabela 5). Međutim, ovaj trend biće značajno izmijenjen tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, odnosno izvršenjem zločina genocida u kojem je ubijeno mnogo stanovnika naselja Sućeske.

Tokom agresije, 1992-1995. godine, ubijeno je ukupno 12 osoba iz Sućeske, prosječne starosti 28,0 godina, a među ubijenima su 3 maloljetne osobe i jedna žena. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 5 udovica i 9-ero djece siročadi, prosječne starosti 10,4 godine. U toku zločina genocida ubijeno je 70 osoba, prosječne starosti 40,6 godina, među kojima i 4 maloljetne osobe te jedna starica. Među žrtvama genocida su braća, očevi i sinovi, majka i sin, te ostali bliži i dalji srodnici. Iza

60 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

61 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

62 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

63 Na lokalitetu Mramorje koji se nalazi sjeverno od naselja, neposredno uz muslimansko groblje, nalazi se nekropola sa 52 stećka (31 sanduk, 3 sljemenjaka i 18 stubova). Dva stećka su ukrašena. Na stubu se nalaze slike psa, ruke, stabla, jabuke i tordirane vrpce. Sanduk je ukrašen polumjesecom. Vidjeti: Š. Bešlagić, *Stećci*, 234 i 235.

64 Vidi: *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, 601- 602.

oženjenih muškaraca ostala je 51 udovica i 81 dijete siročje, prosječne starosti 7,8 godina, među kojima i 44-ero djece mlađe od 10 godina.⁶⁵ Dakle, tokom agresije i genocida ubijene su ukupno 82 osobe iz naselja Sućeska, a iza ubijenih ostalo je 56 udovica i 90-ero djece siročadi.

Do 2016. godine vratilo se ukupno 40 osoba, prijeratnih stanovnika naselja Sućeska, a nekoliko osoba nastanilo se u sljedećim srebreničkim naseljima: Gostilj, Likari i Pribidoli.

Većina prognanih i interno raseljenih Bošnjaka Sućeske, oko 140 osoba, nastanila se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Bosanski Novi, Doboј, Gračanica, Gradačac, Ilidža, Ilijaš, Kladanj, Lukavac, Olovo, Sarajevo Centar, Srebrenik, Tuzla, Vogošća, Zavidovići, Živinice, te na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Izvan Bosne i Hercegovine živi preko 50 osoba, prijeratnih stanovnika naselja Sućeska, većinom u Sjedinjenim Američkim Državama, a ostali dio dijaspore nastanio se u sljedećim državama: Danska, Francuska, Holandija i Švedska.⁶⁶

Žedanjsko

Seosko naselje Žedanjsko smješteno je u sjeverozapadnom dijelu općine Srebrenica, na manjem platou zvanom Polje. Ovaj plato svojim izgledom više podsjeća na zaravnjenu hridinu, odnosno gredu koja razdvaja neposredni sliv rijeke Zeleni Jadar od sliva Bučinovića rijeke, desne pritoke Zelenog Jadra. Na ovom području nije razvijena površinska hidrografija, a nema ni izvora pitke vode, osim na sjevernim padinama ovog platoa, pa otuda i ime ovog naselja.⁶⁷ Površina naselja Žedanjsko iznosi oko 5,2 km², a od toga je 54,2% privatno zemljište; udio poljoprivrednog u ukupnom zemljištu iznosi 41,4%, a obradivog 28,4%. Opća gustina naseljenosti u 1991. godini iznosila je 59,2 stan/km², što je manje od gustine naseljenosti općine Srebrenica.⁶⁸

Rast ukupnog stanovništva naselja Žedanjskog poslije Drugog svjetskog rata bio je pozitivan dve do 1981. godine, a poslije dolazi do blagog usporavanja, odnosno stagnacije. Važniji demografski trendovi za ovo naselje mogu se pratiti u tabeli broj 5. U zadnjoj deceniji 20. stoljeća, zbog agresije i genocida, demografski trendovi u naselju Žedanjsko biće značajno poremećeni usljed ubistva i progona velikog broja stanovnika.

Tokom agresije ubijeno je 19 osoba iz naselja Žedanjsko, prosječne starosti 33,0 godina, među kojima i tri maloljetne osobe, dvije žene, te dva brata. Iza ubijenih, oženjenih muškaraca, ostalo je 9 udovica i 14-ero djece siročadi, prosječne starosti 6,6 godina. U toku zločina genocida ubijeno je 46 osoba muškog

65 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga treća.

66 Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

67 A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica, Doktorska disertacija*.

68 „FAO Projekat“, općina Srebrenica, 2004.

spola, prosječne starosti 36,5 godina, među kojima i pet dječaka. Također, među ubijenima je i više članova iste porodice, te bližih i daljih srodnika. Iza oženjenih muškaraca ostalo je 28 udovica i 33 djeteta siročeta, prosječne starosti 7,6 godine, među kojima i dvoje djece bez oba roditelja.⁶⁹ Dakle, tokom agresije i genocida ubijeno je ukupno 65 osoba iz naselja Žedanjsko, a iza oženjenih muškaraca ostalo je 37 udovica i 47-ero djece siročadi.

Do 2016. godine vratilo se ukupno 25 osoba, prijeratnih stanovnika naselja Žedanjsko, a nekoliko osoba nastanilo se u Gostilju, gradu Srebrenici i Sućeskoj. Većina prognanih i interno raseljenih Bošnjaka iz Žedanjska, oko 140 osoba, nastanila se u sljedećim bosanskohercegovačkim općinama: Banovići, Bijeljina, Breza, Fojnica, Gračanica, Gradačac, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Lukavac, Novo Sarajevo, Sapna, Sarajevo Centar, Sarajevo Novi Grad, Srebrenik, Travnik, Tuzla, Visoko, Vitez, Vogošća, Zavidovići, Zenica, Zvornik, Živinice, te na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Izvan Bosne i Hercegovine živi preko 40 osoba, prijeratnih stanovnika naselja Žedanjsko, od toga više od polovine u Sjedinjenim Američkim Državama, a ostali dio dijaspore nastanio se u sljedećim državama: Australija, Austrija, Francuska, Holandija, Švedska i Velika Britanija.⁷⁰

Zaključak

Antropogeografski razvoj naselja na području Sućeske bio je sličan odgovarajućem razvoju u ostalim naseljima općine Srebrenica i pod uticajem općih društveno-ekonomskih i političkih prilika koje su obilježavale područje Bosne i Hercegovine i općine Srebrenica krajem 19. i tokom 20. stoljeća. Određena društveno-geografska obilježja razvoja područja Sućeske moguće je pratiti kroz statističke podatke dobivene zvaničnim popisima bosanskohercegovačkog stanovništva od 1879. do 1991. godine, odnosno 2013. godine. Promjene ukupnog kretanja stanovništva te promjene u biološkoj, ekonomskoj i obrazovnoj strukturi stanovništva odvijale su se u skladu s odgovarajućim procesima na području općine Srebrenica. Značajnije promjene u ekonomskoj i obrazovnoj strukturi stanovništva desile su se u zadnje dvije decenije 20. stoljeća. Međutim, normalan demografski razvoj područja Sućeske prekinut je brutalnom agresijom na nezavisnu državu Bosnu i Hercegovinu i genocidom u kojem je stradao veliki broj Bošnjaka ovog područja. Gotovo 25 godina poslije dejtonskog mirovnog sporazuma na području Sućeske živi oko 20% od ukupnog broja prijeratnih stanovnika, a uglavnom su to starije osobe ženskog spola, dok je ostali dio Sućeščana raseljen po općinama Federacije Bosne i Hercegovine i svijeta.

⁶⁹ A. Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica*, Knjiga treća.

⁷⁰ Izvor: *Baza bošnjačkih žrtava agresije, genocida i članova njihovih porodica s područja općine Srebrenica*. (Vlastita istraživanja Alije Suljića).

Summary

The anthropogeographical development of the settlement in the area of Sućeskaa was similar to the corresponding development in other settlements of the municipality of Srebrenica and under the influence of general socio-economic and political circumstances that marked the territory of Bosnia and Herzegovina and the municipality of Srebrenica in the late 19th and 20th centuries. Certain socio-geographical features of the development of the Sućeska region can be traced through statistical data obtained by the official censuses of the B&H population from 1879 to 1991 and 2013 respectively. Changes in the overall population movement and changes in the biological, economic and educational structure of the population were carried out in accordance with appropriate processes in the Srebrenica municipality. Significant changes in the economic and educational structure of the population have occurred in the last two decades of the 20th century. However, the normal demographic development of Sućeske's area was interrupted by brutal aggression against an independent state of Bosnia and Herzegovina and a genocide in which a large number of Bosniaks from this region were killed. Almost 25 years after the Dayton Peace Agreement in the Sućeska region, about 20% of the total number of pre-war people live, and these are mostly older women, while the rest of Sućescani is displaced in the municipalities of the Federation of Bosnia and Herzegovina and the world.

Teritorij	God. popisa	Broj stanovnika		Indeks rasta 1961=100	Nacionalnost			Broj kuća (stanova)	Domaćinstva	
		svega	muški		Bošnjaci	Srbi	Ostali		broj	prosječna veličina
Općina Srebrenica	1991.	36.666	18.618	125,2	27.572	8.315	779	8.994	8.402	4,6
Općina Srebrenica	2013.	13.409	6.602	45,8	7.248	6.028	133
Područje Sućeske	1991.	3.291	1.679	145,7	3.242	28	21	651	638	5,1
Područje Sućeske	2013.	1.475	718	65,3	1.461	13	1
Bostahovine	1961.	327	160	100,0	319	3	5	–	52	6,3
Bostahovine	1971.	409	209	125,1	405	4	–	54	54	7,6
Bostahovine	1981.	464	233	141,9	456	–	8	77	72	6,4
Bostahovine	1991.	495	253	151,4	479	8	8	99	99	5,0
Bostahovine	2013.	299	147	91,4	299	–	–
Brakovci	1961.	92	53	100,0	92	–	–	–	18	5,1
Brakovci	1971.	157	78	170,7	155	–	2	23	23	6,8
Brakovci	1981.	220	115	239,1	220	–	–	37	33	6,7
Brakovci	1991.	221	122	240,2	217	–	4	38	39	5,7

Teritorij	God. popisa	Broj stanovnika		Indeks rasta 1961=100	Nacionalnost			Broj kuća (stanova)	Domaćinstva	
		svega	muški		Bošnjaci	Srbi	Ostali		broj	prosječna veličina
Brakovci	2013.	124	58	134,8	124	–	–
Bučinovići	1961.	284	151	100,0	280	4	–	–	34	8,4
Bučinovići	1971.	317	160	111,6	316	–	1	47	47	6,7
Bučinovići	1981.	398	180	140,1	384	9	5	74	72	5,5
Bučinovići	1991.	386	178	135,9	380	4	2	75	75	5,2
Bučinovići	2013.	222	104	78,2	221	–	1
Bučje	1961.	37	21	100,0	30	7	–	–	5	7,4
Bučje	1971.	61	28	164,9	44	17	–	10	10	6,1
Bučje	1981.	65	29	175,7	54	10	1	11	12	5,4
Bučje	1991.	76	35	205,4	76	–	–	15	14	5,4
Bučje	2013.	43	13	116,2	43	–	–
Kutuzero	1961.	201	103	100,0	201	–	–	–	30	6,7
Kutuzero	1971.	225	110	111,9	225	–	–	39	39	5,8
Kutuzero	1981.	301	143	149,8	298	3	–	45	44	6,8
Kutuzero	1991.	285	151	141,8	284	–	1	54	49	5,8
Kutuzero	2013.	43	21	21,4	43	–	–
Lipovac	1961.	135	69	100,0	134	–	1	–	25	5,4
Lipovac	1971.	178	89	131,9	176	–	2	29	29	6
Lipovac	1981.	178	94	131,9	178	–	–	35	31	5,7
Lipovac	1991.	173	91	128,1	173	–	–	37	36	4,8
Lipovac	2013.	38	21	28,1	38	–	–
Opetci	1961.	138	64	100,0	134	1	3	–	22	6,3
Opetci	1971.	189	92	137,0	186	3	–	30	30	6,3
Opetci	1981.	186	94	134,8	182	4	–	31	30	6,2
Opetci	1991.	186	94	134,8	185	–	1	36	34	4,5
Opetci	2013.	116	56	84,1	116	–	–
Podgaj	1961.	194	102	100,0	194	–	–	–	33	5,9
Podgaj	1971.	254	134	130,9	254	–	–	42	44	5,8
Podgaj	1981.	250	121	128,9	249	1	–	45	44	5,7
Podgaj	1991.	297	152	153,1	287	7	3	56	58	5,1
Podgaj	2013.	146	69	75,3	141	5	–
Podosoje	1961.	109	48	100,0	108	–	1	–	16	6,8
Podosoje	1971.	107	45	98,2	107	–	–	17	17	6,3
Podosoje	1981.	112	57	102,8	112	–	–	20	19	5,9
Podosoje	1991.	87	46	79,8	87	–	–	22	19	4,6
Podosoje	2013.	9	3	8,3	9	–	–

Teritorij	God. popisa	Broj stanovnika		Indeks rasta 1961=100	Nacionalnost			Broj kuća (stanova)	Domaćinstva	
		svega	muški		Bošnjaci	Srbi	Ostali		broj	prosječna veličina
Slatina	1961.	245	129	100,0	214	31	–	–	41	6
Slatina	1971.	268	124	109,4	258	9	1	45	45	6
Slatina	1981.	320	171	130,6	310	10	–	56	53	6
Slatina	1991.	339	172	138,4	330	9	–	59	59	5,8
Slatina	2013.	131	68	53,5	123	8	–
Staroglavice	1961.	88	41	100,0	88	–	–	–	13	6,8
Staroglavice	1971.	118	52	134,1	118	–	–	20	20	5,9
Staroglavice	1981.	130	58	147,7	130	–	–	23	22	5,9
Staroglavice	1991.	102	50	115,9	101	–	1	22	22	4,6
Staroglavice	2013.	46	24	52,3	46	–	–
Sućeska	1961.	226	124	100,0	213	8	5	–	49	4,6
Sućeska	1971.	283	150	125,2	280	3	–	45	46	6,2
Sućeska	1981.	301	159	133,2	301	–	–	57	53	5,7
Sućeska	1991.	338	179	149,6	338	–	–	68	67	5,0
Sućeska	2013.	142	74	62,8	142	–	–
Žedanjsko	1961.	183	94	100,0	183	–	–	–	30	6,1
Žedanjsko	1971.	247	122	135,0	247	–	–	39	40	6,18
Žedanjsko	1981.	308	147	168,3	308	–	–	59	59	5,22
Žedanjsko	1991.	306	156	167,2	305	–	1	70	67	4,6
Žedanjsko	2013.	116	60	63,4	116	–	–

Tabela 5. Kretanje broja stanovnika (ukupno, po spolu i nacionalnosti), domaćinstava i kuća (stanova) u naseljima Sućeske u općini Srebrenica u periodu od 1961. do 2013. godine.⁷¹

71 Alija Suljić, *Stanovništvo i naselja općine Srebrenica: antropogeografska monografija*, Knjige I, II i III, Tuzla 2011, 2016 i 2017.